

บรรพ 1 กรอบกว้าง

ลักษณะ 1 การสมรส

หมวด 1 บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา 22 นิเกหุ คือการผูกนิติสัมพันธ์สมรสระหว่างชายหญิง เพื่อเป็นสามีภริยา โดยพิธีสมรส

มาตรา 23 การสมรสจะสมบูรณ์ ต่อเมื่อได้ประกอบพิธีสมรสถูกต้องภายในบังคับ บทบัญญัติแห่งลักษณะนี้

ถ้าการสมรสมิได้เป็นไปภายในบังคับบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ก็ดี เกิดจากการ หลอกลวงก็ดี โดยฝ่ายชายมิได้ทราบ ให้ถือว่าชายหญิงนั้นเป็นสามีภริยากันจนกว่าชายนั้นจะ ได้ทราบถึงความไม่สมบูรณ์นั้น เมื่อชายทราบถึงความไม่สมบูรณ์นั้นเมื่อใด ให้ชายหญิงขาด จากการเป็นสามีภริยากันเมื่อนั้น

การขาดจากการสมรสเช่นนี้เป็นบาเอิน¹ ชายหญิงคู่นั้นมีสิทธิกลับสมรสกันใหม่ ได้ทุกเมื่อ

มาตรา 24 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 38 (1) ห้ามมิให้หญิงประกอบพิธี สมรสตนเอง หรือบุคคลอื่นโดยลำพัง แม้ว่า² จะยินยอมก็ตาม ให้ประกอบพิธีสมรสได้ แต่โดยทางวาสีเท่านั้น

¹ คำว่า "บาเอิน" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (29)

² คำว่า "วาสี" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 29

สำหรับชายมีสิทธิประกอบพิธีสมรสด้วยตนเอง หรือตั้งแตงชายอื่นทำหน้าที่แทน
ตนได้ จะต้องมิว่าลีต่อเมื่อยังไม่บรรลุนิติภาวะ¹ หรือบรรลุนิติภาวะแล้วแต่วิกลจริต

ชายที่เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ² ประกอบพิธีสมรสด้วยตนเองได้ แต่ต้อง
ได้รับความยินยอมของวาลีในการที่จะสมรส มิฉะนั้นการสมรสนั้นเป็นโมฆะ

มาตรา 25 ในกรณีที่ชายตั้งแตงชายอื่นเป็นตัวแทน³ ให้ประกอบพิธีสมรสแทนตน
นั้น ห้ามมิให้มอบสิทธิให้ตัวแทนกระทำสัญญาว่าด้วยตอละ⁴ ซึ่งชายประสงค์จะกระทำกับ
ฝ่ายหญิงในขณะประกอบพิธีสมรส

มาตรา 26 ชายหญิงคู่หมั้นมิได้สมรสกันด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ให้ต่างฝ่ายต่าง
คืนของหมั้นให้แก่กัน

มาตรา 27 สัญญาเกี่ยวกับการสมรสที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงทำกันไว้ก่อนสมรส
เป็นโมฆะ

มาตรา 28 ในระหว่างสามีภริยาให้ถือว่ามีความเกี่ยวพันในทรัพย์สินต่อกันดุจบุคคล
ภายนอก และฝ่ายหนึ่งมีสิทธิยึดทรัพย์ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ แต่ห้ามมิให้สามีภริยาทำสัญญา
เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องซึ่งยังมีได้เกิดขึ้น เช่นสามีมีหน้าที่ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภริยาเป็น
รายวัน ฉะนั้นจะตกลงกันกำหนดทรัพย์สินจำนวนหนึ่ง เป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูตลอดชีพของภริยา
มิได้ ถ้าได้มอบหมายแก่ภริยาแล้ว เมื่อปริมาณแห่งค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นไม่เพียงพอโดยคำนวณ
ตามอัตรารายวัน สามีต้องชำระให้แก่ภริยาต่อไปอีก แต่ถ้าสามีภริยาขาดจากการสมรสก่อน
ปริมาณค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นหมดสิ้นลงตั้งกล่าวแล้ว สามีไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยง
ดูที่เหลือคืน

¹คำว่า "บรรลุนิติภาวะ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (4)

²คำว่า "ผู้เสมือนไร้ความสามารถ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (2)

³คำว่า "ตัวแทน" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (24)

⁴คำว่า "ตอละ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 82

หมวด 2

วาลี

มาตรา 29 วาลี คือชายผู้ทรงสิทธิประกอบพิธีสมรสให้หญิง หรือชายในกรณีที่ชายยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือวิกลจริต สิทธินี้เป็นเอกสิทธิของวาลี บังคับวาลีมิได้

ในกรณีที่วาลีเป็นไป วาลีต้องตั้งแต่งตัวแทนเพื่อประกอบพิธีสมรส

มาตรา 30 วาลีคัส คือชายที่เป็นญาติของหญิงผู้มีสิทธิเป็นวาลีได้ก่อนและหลังตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (1) บิดา
- (2) ปู่¹
- (3) พี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมบิดามารดา
- (4) พี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมแต่บิดา
- (5) บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมบิดามารดา
- (6) บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมแต่บิดา
- (7) ถ้าวาลีในลำดับ (6) ไม่มี ก็ให้บุตรชายของวาลีในลำดับ (5) เป็นวาลี ถ้าบุตรชายของวาลีในลำดับ (5) ไม่มี ก็ให้บุตรชายของวาลีในลำดับ (6) เป็นวาลี ถ้าบุตรชายของวาลีในลำดับ (6) ไม่มี ก็ให้หลาน²ชายของวาลีในลำดับ (5) เป็นวาลี ถ้าหลานชายของวาลีในลำดับ (5) ไม่มี ก็ให้หลานชายของวาลีในลำดับ (6) เป็นวาลี โดยสลับกันไปมาเช่นว่านี้ จนกว่าจะขาดสายชายสืบสันดานสายชาย³ของวาลีในลำดับ (5) หรือ (6) แล้วแต่กรณี
- (8) พี่ชายหรือน้องชายของบิดา ที่ร่วมบิดามารดา
- (9) พี่ชายหรือน้องชายของบิดา ที่ร่วมแต่บิดา
- (10) บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายบิดา ที่ร่วมบิดามารดา
- (11) บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายบิดา ที่ร่วมแต่บิดา

¹คำว่า "ปู่" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (18)

²คำว่า "หลาน" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (21)

³คำว่า "ผู้สืบสันดานสายชาย" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (20)

(12) บุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ (10) หรือ (11) สลับกันไปตามลำดับ โดยอนุโลม ตามความที่บัญญัติไว้ใน (7) จนกว่าจะขาดสายชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ (10) หรือ (11) แล้วแต่กรณี

(13) พี่ชายหรือน้องชายของปู่ ที่ร่วมบิดามารดา

(14) พี่ชายหรือน้องชายของปู่ ที่ร่วมแต่บิดา

(15) บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายปู่ ที่ร่วมบิดามารดา

(16) บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายปู่ ที่ร่วมแต่บิดา

(17) บุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ (15) หรือ (16) สลับกันไปตามลำดับ โดยอนุโลม ตามความที่บัญญัติไว้ใน (7) จนกว่าจะขาดสายชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ (15) หรือ (16) แล้วแต่กรณี

มาตรา 31 วาสีอีกรับ คือวาสีคัสที่สนิทที่สุดตามลำดับแห่งชั้นวาสีคัสเท่าที่มีตัวอยู่ในขณะนั้น

มาตรา 32 วาสีอัปอัค คือวาสีคัสที่ห่างลดหลั่นจากวาสีอีกรับออกไปตามลำดับแห่งชั้นวาสีคัส

มาตรา 33 วาสีมุจเบร คือวาสีที่เป็นบิดาหรือปู่ในเมื่อไม่มีบิดา

มาตรา 34 วาสีปิงสุลู คือวาสีผู้เป็นหรือเคยเป็นเจ้าของเงินของทาสหญิง หรือบรรพบุรุษของทาสหญิง

มาตรา 35 วาสีฮาภิม คือผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ หรือจากผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ให้ดำรงอยู่ในตำแหน่งฮาภิม (เทียบได้กับตำแหน่งตะใต้ยุติธรรม) มีสิทธิเป็นวาสีประกอบพิธีสมรสให้หญิงผู้บรรลุนิติภาวะแล้วได้ทั่วไป

มาตรา 36 วาสีอาม คือวาสีผู้ทรงสิทธิประกอบพิธีสมรสให้หญิงผู้บรรลุนิติภาวะแล้วได้ทั่วไป ซึ่งได้แก่องค์พระมหากษัตริย์เอง หรือวาสีฮาภิม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 44 ถึง 47

มาตรา 37 วาสีตาหุภิม คือผู้ที่ชายหญิงผู้จะสมรสอัญเชิญขึ้นเป็นวาสี

กรณีที่จะอัญเชิญบุคคลเป็นวาสีนั้น ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติดังต่อไปนี้

(1) ไม่มีวาสีอาม วาสีอามเรียกร่องสินจ้างสูงเกินควร หรือวาสีอามอยู่ห่างจากสถานที่ที่ประกอบพิธีสมรสเกินกว่า 96 กิโลเมตร

(2) ผู้ที่จะรับอัญเชิญเป็นวาสิได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่

ก. ประกอบด้วยคุณสมบัติตามมาตรา 38 และ 58 โดยอนุโลม และ

ข. ประชาชนยกย่องว่าดำรงอยู่ในความยุติธรรม เว้นแต่ในเขตปริมณฑล 96 กิโลเมตรแห่งสถานที่ที่ประกอบพิธีสมรสนั้น หากบุคคลที่ได้รับความยกย่องเช่นว่านั้นมีได้ผู้ที่เป็นอาดิล¹ จะรับอัญเชิญเป็นวาสิก็ได้

(3) ชายหญิงผู้จะสมรสต้องเปล่งวาจาอัญเชิญและยินยอมที่จะปฏิบัติตามมติของผู้ที่ตนอัญเชิญนั้น

(4) เมื่อผู้ถูกอัญเชิญรับอัญเชิญเป็นวาสิแล้ว ถ้าผู้นั้นยินยอมประกอบพิธีสมรสโดยอ้างว่าชายหญิงนั้นต้องห้ามมิให้สมรสตามมาตรา 47 ชายหญิงนั้นจะอัญเชิญผู้อื่นภายในเขตปริมณฑล 96 กิโลเมตร แห่งสถานที่ที่รับอัญเชิญนั้นเป็นวาสิอีกมิได้ เว้นแต่ชายหญิงนั้นจะได้เปล่งวาจาถอนผู้นั้นเสียก่อน การถอนเช่นว่านั้นจะถอนโดยกรณีใด ๆ ก็ได้

(5) การเปล่งวาจาอัญเชิญหรือถอนนั้น จะกระทำต่างกรรมต่างวาระก็ได้

(6) วาสิตาก็มีอำนาจเช่นเดียวกับวาสิ आम

มาตรา 38 วาสิที่จะประกอบพิธีสมรสได้ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) เป็นชาย เว้นแต่สตรีซึ่งดำรงตำแหน่งพระมหากษัตริย์ แต่ต้องทรงมอบอำนาจให้วาสิฮากิมทำหน้าที่แทน

(2) เป็นอิสลามิก เว้นแต่พระมหากษัตริย์ แต่ต้องทรงมอบอำนาจให้วาสิฮากิมทำหน้าที่แทน

(3) ไม่มีจิตพินเพื่อน

(4) ไม่เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(5) ไม่เป็นปาชิก² เว้นแต่พระมหากษัตริย์ และบุคคลแรกเข้าเป็นอิสลามิก

(6) มีสติปัญญาเพียงพอสามัญชน

(7) ไม่อยู่ในระหว่างปฏิบัติพิธีหะยี³

(8) ไม่เป็นลมถึงไร้ความรู้สึก และ

(9) ไม่เป็นทาส

¹ คำว่า "อาดิล" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (10)

² คำว่า "ปาชิก" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (8)

³ ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (12)

มาตรา 39 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 44 (2) ข. และ ญ. และมาตรา 47 วาสิอิกรับเป็นผู้ทรงสิทธิประกอบพิธีสมรสให้หญิง ถ้าวาสิอิกรับขาดคุณสมบัติหน้าที่วาสิ ตกได้แก่วาสิอัชอัช

มาตรา 40 ในกรณีที่วาสิอิกรับในชั้นเดียวกันมีหลายคน หญิงมีสิทธิเลือกวาสิอิกรับ คนใดคนหนึ่งให้ประกอบพิธีสมรสได้ ถ้า

(1) ชายผู้จะสมรสหย่อนคุณสมบัติตามมาตรา 41 (1) การสมรสของหญิงนั้น ต้องได้รับความยินยอมจากวาสิอิกรับเหล่านั้นเป็นเอกฉันท์

(2) หญิงอนุญาตให้วาสิอิกรับเหล่านั้นประกอบพิธีสมรสได้

ก. วาสิอิกรับแต่ละคนจะร่วมกันประกอบพิธีสมรสมิได้ ให้วาสิอิกรับเหล่านั้นตกลง กันเองเลือกวาสิอิกรับคนใดคนหนึ่งแต่ผู้เดียวประกอบพิธีสมรส หากมิสามารถตกลงเลือก กันเองได้ ให้จับสลาก

ข. วาสิอิกรับต่างคนต่างประกอบพิธีสมรสยกหญิงให้เป็นภริยาชายตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ให้หญิงนั้นเป็นภริยาชายที่ได้สมรสก่อน หากมิสามารถทราบได้ว่าพิธีสมรสใดประกอบ ก่อน ให้พิธีสมรสทั้งหมดนั้นเป็นโมฆะ

มาตรา 41 วาสิมุจเบรมีสิทธิประกอบพิธีสมรสได้ตามบทบัญญัติดังต่อไปนี้

(1) บังคับบุตร หรือหญิงผู้สืบสันดานชายชายซึ่งยังเป็นพรหมจารี¹ ให้สมรสได้ เมื่อชาย

ก. มีสถานะแห่งอาชีพไม่ต่ำกว่าหญิง

ข. มีศีลธรรมไม่ต่ำกว่าหญิง

ค. สามารถชำระอชีกาหเวิน² ซึ่งเป็นเงินตราที่ใช้อยู่ในประเทศที่ประกอบพิธี สมรส โดยจำนวนอันสมควรแก่ฐานะของหญิง เมื่อฝ่ายหญิงเรียกร้องได้ทันที

ง. ไม่วิกลจริต ไม่เป็นโรค และไม่มีอวัยวะส่วนสืบพันธุ์พิการ ตามมาตรา 111

(1) (2) และ (3)

¹ คำว่า "พรหมจารี" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (7)

² คำว่า "อชีกาหเวิน" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 129

จ. ไม่เป็นศัตรูต่อหญิง และวาสิมฺจเบรฺของหญิงรวมทั้งวาสิมฺจเบรฺของหญิงต้องไม่เป็นศัตรูต่อหญิงนั้นด้วย

ฉ. มีฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิด ไม่ต่ำกว่าหญิง

ช. เป็นเชื้อชาติอาหรับ หากหญิงเป็นเชื้อชาติอาหรับ และ

ซ. ไม่เป็นทาส

(2) เข้ารับการสมรส โดยกล่าวกอบูล¹ แทนบุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชาย ถ้าบุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชายนั้น

ก. ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้บุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชายนั้นจะมียินยอมก็ตาม หรือ

ข. บรรลุนิติภาวะแล้วแต่วิกลจริต หากเห็นว่าอาจป้องกันมิให้ผู้วิกลจริตนั้นละเมิดศีลธรรมทางประเวณีหรือหายวิกลจริต

ในกรณีเช่นว่านี้ วาสิมฺจเบรฺมีสิทธิตั้งแต่งตัวแทนกล่าวกอบูลแทนตนได้

(3) ปู่ มีสิทธิประกอบพิธีสมรสระหว่างชายและหญิง ซึ่งเป็นผู้สืบสันดานสายชายโดยกล่าวอียับ² และกอบูลในขณะเดียวกันได้ หรือตั้งแต่งตัวแทนกล่าวอียับหรือกอบูลอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ แต่จะตั้งแต่งตัวแทนคนเดียวกล่าวทั้ง 2 อย่างมิได้ ถ้า

ก. ชายและหญิงผู้สืบสันดานสายชายทั้งสองนั้น ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือบรรลุนิติภาวะแล้วแต่วิกลจริต

ข. หญิงผู้สืบสันดานสายชายนั้นยังเป็นพรหมจารี และ

ค. บิดาของชายผู้สืบสันดานสายชาย และบิดาของหญิงผู้สืบสันดานสายชายทั้ง 2 นั้นตาย หรือวิกลจริต

(4) วาสิมฺจเบรฺจะมอบตัวหญิงผู้สืบสันดานสายชายให้แก่ชายผู้สืบสันดานสายชายได้ ต่อเมื่อหญิงผู้สืบสันดานสายชายนั้นใกล้จะบรรลุนิติภาวะและมีร่างกายเติบโตใหญ่ อาจรับการร่วมประเวณี³ได้

มาตรา 42 เฉพาะวาสิมฺจเบรฺเท่านั้นมีสิทธิ

(1) ประกอบพิธีสมรสชายหรือหญิงผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือ

¹ คำว่า "กอบูล" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 55

² คำว่า "อียับ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 54

³ คำว่า "ร่วมประเวณี" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (5)

(2) บังคับให้ขายหรือหญิงสมรส ตามมาตรา 41

มาตรา 43 ในกรณีที่หญิงไม่มีวาสิคัสเลย หรือมีแต่ขาดคุณสมบัติภายในบังคับ บทบัญญัติแห่งมาตรา 44 (4) ข. และ ฉ. แต่ปรากฏว่าหญิงนั้นหรือบรรพบุรุษของหญิงนั้น เคยเป็นทาสของผู้ใดคนหนึ่ง และผู้นั้นปล่อยให้หญิงนั้นหรือบรรพบุรุษของหญิงนั้นเป็นอิสระ แล้ว ผู้ที่จะเป็นวาสิของหญิงนั้นได้ คือผู้เคยเป็นเจ้าของนั้นซึ่งได้นามว่า “วาสิปงฺสตฺถุ” เว้นแต่วาสิปงฺสตฺถุนั้นเป็นสตรี ผู้ที่จะเป็นวาสิของหญิงนั้นได้ คือวาสิของสตรีนั้น ถ้า

(1) วาสินั้นตาย ผู้ที่จะเป็นวาสิสืบไปได้คือญาติชายของสตรีนั้นผู้มีสิทธิเป็นวาสิ ได้ตามลำดับชั้นวาสิคัสตามความในมาตรา 30 โดยอนุโลม

(2) วาสิปงฺสตฺถุนั้นเป็นบุรุษหรือสตรีที่ดีตาย ผู้ที่จะเป็นวาสิของหญิงนั้นสืบไปได้ คือญาติชายของวาสิปงฺสตฺถุนั้น ก่อนและหลังตามลำดับดังต่อไปนี้

ก. บุตรชาย

ข. ชายผู้สืบสันดานสายชาย

ค. บิดา

ง. พี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมบิดามารดา

จ. พี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมแต่บิดา

ฉ. บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมบิดามารดา

ช. บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชาย ที่ร่วมแต่บิดา

ข. ถ้าวาสิในลำดับ ข.ไม่มี ก็ให้บุตรชายของวาสิในลำดับ ฉ.เป็นวาสิ ถ้าบุตรชายของวาสิในลำดับ ฉ.ไม่มี ก็ให้บุตรชายของวาสิในลำดับ ช.เป็นวาสิ ถ้าบุตรชายของวาสิในลำดับ ข.ไม่มี ก็ให้หลานชายของวาสิในลำดับ ฉ.เป็นวาสิ ถ้าหลานชายของวาสิในลำดับ ฉ.ไม่มี ก็ให้หลานชายของวาสิในลำดับ ช.เป็นวาสิ โดยสลับกันไปมาเช่นว่านี้ จนกว่าจะขาดสายชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ ฉ.หรือ ช.แล้วแต่กรณี

ฌ.ปุ¹

ญ. พี่ชายหรือน้องชายของบิดา ที่ร่วมบิดามารดา

ฎ. พี่ชายหรือน้องชายของบิดา ที่ร่วมแต่บิดา

¹ คำว่า “ปุ” ในที่นี้หมายความเฉพาะบิดาของบิดาเท่านั้น มิได้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ปุ” ในบทวิเคราะห์ศัพท์ แห่งมาตรา 2 (18)

ฎ. บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายบิดา ที่ร่วมบิดามารดา

ฐ. บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายบิดา ที่ร่วมแต่บิดา

ฅ. บุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ ฎ. หรือ ฐ. สลับกันไปมา โดยอนุโลมตามข้อความที่บัญญัติไว้ใน ข. จนกว่าจะขาดสายชายผู้สืบสันดานสายชายของวาสิในลำดับ ฎ. หรือ ฐ. แล้วแต่กรณี

ณ. ชายผู้สืบสายโลหิตของปู่โดยตรงขึ้นไป

(3) วาสีบังสุกุลที่เป็นชายขาดคุณสมบัติภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 44 (4) ผู้ที่จะเป็นวาสีของหญิงนั้นได้ คือญาติชายของวาสีบังสุกุลนั้น ผู้มีสิทธิเป็นวาสีได้ตามลำดับชั้นวาสีค้ำตามความในมาตรา 30 โดยอนุโลม

มาตรา 44 ในกรณีให้หญิงร้องขอให้วาสีอามประกอบพิธีสมรส วาสีอามมีสิทธิประกอบพิธีสมรสได้ต่อเมื่อ

(1) หญิงนั้นบรรลุนิติภาวะแล้ว และไม่มีวาสีค้ำภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา

43

(2) วาสีอิกรับของหญิงนั้น

ก. สูญไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ แต่ยังมีได้มีคำสั่งของศาลแสดงว่าวาสีนั้นตาย

ข. สมรสกับหญิงนั่นเอง หรือประกอบพิธีสมรสระหว่างญาติหญิงซึ่งมิใช่ผู้สืบสันดานสายชาย และบรรลุนิติภาวะแล้ว กับบุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานสายชาย ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ค. อยู่ห่างจากสถานที่ประกอบพิธีสมรสเกินกว่า 96 กิโลเมตร

ง. ต้องถูกคุมขัง และหมดความสามารถประกอบพิธีสมรสโดยตนเอง หรือตัวแทนได้

จ. หลบหลีกเพื่อมิประกอบพิธีสมรส หรือเพื่อมิยอมรับการเรียกของวาสีอาม

ฉ. ขัดขืนมิยอมประกอบพิธีสมรส

ช. สละสิทธิในการประกอบพิธีสมรส

ซ. อยู่ในระหว่างปฏิบัติพิธีการหะยี หรือ

ญ. เป็นลมไร้ความรู้สึกในเวลาประกอบพิธีสมรสเกินกว่า 3 วัน

แต่ความใน (2) นี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่หญิงนั้นมีวาสีอิกรับในชั้นเดียวกันหลาย

คนและสามารถกระทำหน้าที่วาสิได้

(3) การสมรสของบิดามารดาหญิงนั้นตกเป็นโมฆะ เพราะกระทำไปโดยเจตนาฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยการสมรสในลักษณะนี้ หรือ

(4) วาสีป่งฮูที่เป็นชายของหญิงนั้นขาดคุณสมบัติตามมาตรา 38 (4) (7) และ (8)

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ถ้าชายผู้จะสมรสหย่อนคุณสมบัติตามมาตรา 41 (1) โดยอนุโลม ห้ามมิให้วาสีอามประกอบพิธีสมรสให้หญิง เว้นแต่ในจังหวัดนั้นหาชายซึ่งสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติเช่นนั้นมิได้ หรือการประกอบพิธีสมรสอาจป้องกันมิให้หญิงนั้นละเมิดศีลธรรมทางประเพณีได้

มาตรา 45 ในกรณีที่ว่าสีกามประกอบพิธีสมรสให้หญิงตามมาตรา 44

(1) ถ้าเป็นกรณีที่วาสีกามสามารถทราบข้อเท็จจริงได้จากวาสีกีรับของหญิงให้วาสีกามเรียกตัววาสีกีรับนั้นมาเป็นวาสีโดยกำหนดวันเวลาที่ประกอบพิธีสมรสโดยชัดแจ้งตามบทบัญญัติดังต่อไปนี้ เว้นแต่ภายหลังที่หญิงร้องขอแล้ว วาสีกามทราบข้อเท็จจริงด้วยตนเอง หรือโดยคำเล่าลืออันประกอบด้วยเหตุผลอันควรฟังได้

ก. จะเรียกโดยเอกสาร หรือบุคคลก็ได้

ข. การเรียกโดยเอกสารหรือบุคคล ต้องถึงตัววาสีนั้นเอง ภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 44 (2) จ.

ค. ห้ามมิให้เรียกเกิน 2 ครั้ง ถ้าเรียกเกิน 2 ครั้ง สิทธิของวาสีกามที่จะประกอบพิธีสมรสให้หญิงนั้นสุดสิ้นลง หน้าที่วาสีตกได้แก่วาสีอับฮัดของหญิงนั้น

(2) ถ้าเป็นกรณีที่วาสีกามมิสามารถทราบข้อเท็จจริงได้จากวาสีกีรับนั้น ให้วาสีกามฟังข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลซึ่งเป็นชายมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือจากพยานเอกสาร เว้นแต่วาสีกามทราบข้อเท็จจริงด้วยตนเอง หรือโดยคำเล่าลืออันประกอบด้วยเหตุผลอันควรฟังได้ มิเลือกที่จะทราบก่อนหรือภายหลังที่หญิงร้องขอแล้ว

มาตรา 46 วาสีกีรับฝ่ายหญิงมีสิทธิร้องคัดค้านพิธีสมรสซึ่งวาสีกามประกอบตามมาตรา 44 และมาตรา 45 ต่อวาสีกามนั้นได้ เมื่อวาสีกามสอบสวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ให้วาสีกามมีคำสั่งว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะ หรือยกคำร้องคัดค้านนั้นเสีย หากวาสีกีรับนั้น หรือคู่สมรสไม่พอใจก็ร้องต่อศาลได้

มาตรา 47 ในกรณีชายหญิงผู้บรรลุนิติภาวะและวิกลจริต แต่ไม่มีวาสีมุจเบรฺเฉพาะ วาสีอามเท่านั้นมีสิทธิประกอบพิธีสมรส โดยกล่าวอียับ หรือกอบูลแทน หรือมอบสิทธิให้ ชายผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 38 กล่าวอียับหรือกอบูลได้ ในเมื่อเห็นว่าการสมรสนั้นอาจป้องกัน มิให้ชายหรือหญิงนั้นละเมิดศีลธรรมทางประเวณี หรือหายวิกลจริตได้ แต่ความข้อนี้มิให้ใช้ บังคับเมื่อวิกลจริตเป็นครั้งคราว

ถ้าชายหญิงนั้นวิกลจริตทั้ง 2 ฝ่าย และมีแต่เฉพาะวาสีอามผู้เดียวเท่านั้นที่จะประกอบ พิธีสมรสได้ วาสีอามนั้นจะกล่าวทั้งอียับและกอบูลมิได้ หรือจะมอบให้ชายอื่นแต่คนเดียว กล่าวทั้ง 2 ฝ่ายก็ได้เช่นเดียวกัน จะทำได้แต่โดยวาสีอามกล่าวอย่างหนึ่ง มอบชายอื่นกล่าว อีกอย่างหนึ่งหรือมอบให้ชาย 2 คนกล่าวคนละอย่างก็ได้

มาตรา 48 ภายใต้อำนาจบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 41 (3) และ 47 วาสีมีสิทธิแต่งตั้ง ชายอื่นผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตนให้ทำหน้าที่วาสีแทนตนได้

หมวด 3 เงื่อนไขแห่งการสมรส

มาตรา 49 พิธีสมรสจะประกอบได้ ต่อเมื่อ

- (1) ผู้สมรสต้องมีเพศเป็นชายฝ่ายหนึ่ง หญิงฝ่ายหนึ่ง
- (2) ชายหญิงต้องเป็นอิสลามิก เว้นแต่หญิงซึ่งสืบสกุลมาแต่บานีอิสราอิล¹และนับถือศาสนายะหฺดี²หรือศาสนานัสรอญี³ตามลัทธิเดิมของศาสนาทั้ง 2 นั้น
การสมรสไม่มีผลให้หญิงนั้นเป็นอิสลามิก
- (3) ชายหญิงต้องทราบโดยชัดแจ้งว่า ตนสมรสกับผู้ใด แต่มีจำต้องรู้จักหรือเห็นตัวผู้นั้น ภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 41 และ 47
- (4) ชายหญิงยินยอมเป็นสามีภรรยากัน แต่หญิงมีจำต้องรู้เห็นในพิธีสมรส ภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 41 และ 47
- (5) ชายหรือหญิงไม่อยู่ในระหว่างปฏิบัติพิธีหะยี
- (6) ชายหญิงมิได้เป็นญาติสืบสายโลหิตขึ้นไปหรือลงมา เว้นแต่ญาติผู้สืบสายโลหิตจากพี่น้องของบิดามารดาพี่น้องของปู่ย่าหรือพี่น้องของตายายลงมา
- (7) ชายหญิงมิได้เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดา หรือมารดา หรือผู้สืบสายโลหิตของพี่น้องนั้น ๆ ลงมา

¹ คำว่า “บานีอิสราอิล” เป็นชื่อเรียกมุขมนตรีซึ่งสืบเชื้อสายมาแต่ชนบีเยโกบ (ก่อนนบีมะหะหมัด)

² คำว่า “ศาสนายะหฺดี” เป็นศาสนาต้นรากของศาสนาซุนนิตียิวปัจจุบันนี้

³ คำว่า “ศาสนานัสรอญี” เป็นศาสนาต้นรากของศาสนาคริสต์ปัจจุบันนี้

หมายเหตุ องค์ประกอบ (รูกันนิกะฮ) มี 5 ประการ

- (1) ชาย
- (2) หญิง
- (3) วาลี
- (4) พยาน
- (5) อีฮับ-กอบูล

(8) หญิงมีเคยเป็นภริยาของผู้สืบสายโลหิตของชายโดยตรงขึ้นไปหรือโดยตรงลงมา

(9) ชายมิได้เป็นหรือเคยเป็นสามีของผู้สืบสายโลหิตของหญิงโดยตรงลงมา

ชายซึ่งเคยเป็นสามีของผู้สืบสายโลหิตของหญิงโดยตรงขึ้นไป จะสมรสกับหญิงนั้นได้ ต่อเมื่อมิได้เคยเสพเมถุน¹ กับผู้สืบสายโลหิตของหญิงโดยตรงขึ้นไปนั้น หากได้เสพเมถุนแล้ว แต่การสมรสนั้นเป็นโมฆะ ถ้าก่อนเสพเมถุน

ก. ชายมิได้ทราบถึงการเป็นโมฆะนั้น ต้องห้ามมิให้สมรสกับหญิงนั้น

ข. ชายได้ทราบถึงการเป็นโมฆะนั้น มิต้องห้ามการสมรสกับหญิงนั้น

(10) ชายหรือหญิงมิได้เคยเสพเมถุนนिरโทษกับผู้สืบสายโลหิตของอีกฝ่ายหนึ่งโดยตรงขึ้นไปหรือโดยตรงลงมา

(11) หญิงมิได้เป็นภริยาของชายอื่น หรืออยู่ภายในเขตอีตาฮอันเกิดแต่ชายอื่น ภายในบังคับบทบัญญัติแห่งหมวดว่าด้วยอีตาฮ

(12) หญิงยังเป็นพรหมจารี ถ้ายังไม่บรรลุนิติภาวะ

(13) ชายได้รับความยินยอมจาก

ก. วาสี ถ้าเป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

ข. เจ้าเงิน ถ้าเป็นทาส

นอกจากนี้ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 51 91 (3) 121 และ 127 ด้วย มาตรา 50 ในกรณีที่มีการสมรสต้องได้รับความยินยอมจากหญิง เมื่อวาสีถาม

(1) หญิงซึ่งยังเป็นพรหมจารี หากหญิงมีปฏิเสศแต่หนึ่งเสีย ให้ถือว่ายินยอม เว้นแต่จะแสดงกิริยาซึ่งเห็นได้ว่ามิยินยอม

(2) หญิงซึ่งเสียพรหมจารีแล้ว หญิงต้องเปล่งวาจายินยอม จึงจะถือว่ายินยอม มาตรา 51 ผู้ใดเต็ม้านมของหญิงใด ห้ามมิให้ผู้นั้นและผู้สืบสายโลหิตของผู้นั้นโดยตรงลงมา สมรสกับหญิงนั้น และสามีของหญิงผู้ที่เกิดบุตรกับหญิงอันเป็นเหตุให้เกิดน้ำนม นั้น ตลอดถึงเครือญาติของหญิงและของสามีหญิงนั้นด้วย

เครือญาติของหญิงและสามีของหญิงเช่นว่านั้น ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 49 (6) ถึง (10) มาใช้บังคับโดยอนุโลม แล้วแต่กรณี

¹ คำว่า "เสพเมถุน" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (38)

กรณีดื่มน้ำนม ต้องประกอบด้วย

(1) หญิงเจ้าของน้ำนม ต้อง

ก. มีอายุไม่ต่ำกว่า 9 ปี หย่อน 15 วัน

ข. ไม่อยู่ในฐานะใกล้มรณะ เว้นแต่โดยภยันตรายซึ่งเกิดแต่เหตุภายนอก

(2) ทารกได้ดื่มน้ำนมตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

ตามธรรมเนียมการดื่มจนผละออกมาแล้ว ให้ถือว่าครั้งหนึ่ง แต่ทั้งนี้มิได้หมายถึงการผละออกเพื่อเปลี่ยนเต้า หรือผละออกแล้วกลับมาดื่มน้ำนมอีกในระยะเวลาใกล้ชิดกัน การดื่มน้ำนมจะดื่มน้ำนมหรือดื่มน้ำนมโดยวิธีใดก็ตาม

(3) เป็นที่แน่นอนว่าได้ดื่มน้ำนมตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป และแต่ละครั้งที่ดื่มน้ำนมไม่ถึง 2 ปีบริบูรณ์

(4) น้ำนมที่ทารกดื่มน้ำนมตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไปนั้น แต่ละครั้งต้องลงถึงภายในท้องทารก

มาตรา 52 ในระหว่างคู่สมรสยังมีได้ขาดจากการสมรส หรือขาดจากการสมรสโดยตลอดรอญาติ¹ แต่ภริยาอยู่ยังอยู่ในเขตฮิดายฮ์ ห้ามมิให้สามีสมรสกับพี่ น้อง ป้า น้า และอาของภริยานั้น และห้ามมิให้สมรสกับผู้สืบสายโลหิตของพี่น้องภริยานั้นโดยตรงลงมาด้วยให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 51 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แล้วแต่กรณี

มาตรา 53 ห้ามมิให้ชายผู้มีภริยาอยู่แล้ว 4 คน หรือทาสผู้มีภริยาอยู่แล้ว 2 คน สมรสกับหญิงอื่นอีก เว้นแต่จะได้ขาดการสมรสจากภริยาคนใดคนหนึ่ง โดยประเภท

(1) บาเอิน² หรือ

(2) รอยาฮ์ และภริยาอยู่ห่างจากเขตฮิดายฮ์แล้ว

ชายผู้วิกลจริตหรือเสมือนไร้ความสามารถ มีภริยาได้เพียงคนเดียวเท่านั้น

¹ คำว่า "รอญาติ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (28)

² คำว่า "บาเอิน" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (29)

หมายเหตุ

หญิงที่ต้องห้ามสมรส มีสาเหตุ 4 ประการ

(1) มิได้เป็นอิสลามิก

(2) มีความสัมพันธ์ทางญาติใกล้ชิด

(3) มีความสัมพันธ์ทางดื่มน้ำนมร่วมกัน

(4) มีความสัมพันธ์ทางการแต่งงาน

หมวด 4 อัยยัและกอบูล

มาตรา 54 อัยยั คือการเปล่งวาจาเสนอการสมรสของวาลีฝ่ายหญิง หรือตัวแทนวาลี แล้วแต่กรณี

มาตรา 55 กอบูล คือการเปล่งวาจาสนองรับการสมรสของชาย ตัวแทนชายหรือวาลีฝ่ายชายในกรณีที่ชายยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือวิกลจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา 56 อัยยัและกอบูลจะสมบูรณ์ ต่อเมื่อ

- (1) ได้มีการเปล่งวาจาแล้วอัยยั และกอบูลนั้น
- (2) ทั้งอัยยัและกอบูลต้องมีความหมายชัดแจ้งว่า ให้ชายหญิงนั้นสมรสกัน และต้องปราศจากเงื่อนไข ผู้เปล่งวาจาจะมีเจตนาให้เป็นอัยยัหรือกอบูลหรือไม่สำคัญ
- (3) อัยยัต้องปราศจากข้อความนอกเรื่อง ในท่ามกลางและเมื่อสุดสิ้นอัยยั กอบูลต้องปราศจากข้อความนอกเรื่อง ในเบื้องต้น และท่ามกลางกอบูล
- (4) การกล่าวอัยยั ได้ระบุนามหรือสรรพนามชายผู้รับการสมรส และระบุว่าได้กล่าวแทนวาลี ถ้าตัวแทนวาลีเป็นผู้กล่าว แล้วแต่กรณี
- (5) การกล่าวกอบูล ได้ระบุนาม หรือสรรพนามชายผู้รับการสมรส ถ้าตัวแทนชายหรือวาลีฝ่ายชายเป็นผู้กล่าว
- (6) จะกล่าวอัยยัหรือกอบูลก่อนก็ได้ แต่ต้องกล่าวติดต่อกันโดยพลัน
- (7) ได้ระบุนามหญิง หรือชื่อตัวหญิง เว้นแต่บิดามีบุตรผู้เดียวและเป็นวาลีเอง จะใช้สรรพนามบุตรก็ได้ และ
- (8) ผู้กล่าวมิได้สิ้นสติ วิกลจริต หรือเป็นมูรตัด¹ ในระหว่างกล่าว

¹ คำว่า “มูรตัด” ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (11)

หมวด 5 พยานในการสมรส

มาตรา 57 การประกอบพิธีสมรสนั้นให้ประกอบต่อหน้าพยานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

มาตรา 58 ผู้ที่จะเป็นพยานในการสมรสได้ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) เป็นชาย
- (2) เป็นอิสลามิก
- (3) ไม่มีจิตฟั่นเฟือน
- (4) มีสติปัญญาเพียงพอสามัญชน
- (5) เป็นอาดิล เว้นแต่ในจังหวัดนั้นหาบุคคลเป็นอาดิลมิได้
- (6) จักชยงเห็นพอใช้การได้
- (7) หุยงไดยินพอใช้การได้
- (8) ไม่เป็นผู้เสมือไรร้ความสามารถ
- (9) ไม่มีอาชีพนันต่ำ เช่นรับจ้างกวาดขยะ หรือเทอูจจาละ
- (10) ไม่มีมรรยาทหราม เช่นเปลือยกายท่อนบน หรือเดินรับประทานอาหารโดย

ไว้เหตุจำเป็นในที่ชุมชนเป็นอาจิดน

- (11) ไม่เป็นใบ้ และ
- (12) ไม่เป็นทาส

มาตรา 59 พยานต้อง

- (1) ฐัภาษา หนังสือ หรืออาณัติสัญญาณ ซึ่งใช้เป็นอัยบและกอบูล
- (2) เห็นตัวผู้กล่าวอัยบและกอบูล
- (3) ไดยินคำอัยบและกอบูล หรือไดยินหนังสือหรืออาณัติสัญญาณ ซึ่งใช้เป็นอัยบและกอบูลโดยชัดแจ้ง

มาตรา 60 ห้ามมิให้วาสิเป็นพยานในการสมรส แม้วาสินั้นจะได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นเป็นวาสิแทนตนแล้วก็ตาม